

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

תוכן עניינים

- א. אחד דברים של עצמו ואחד דברים של אחרים ואחד דברים שיש בהן ממש ואחד דברים שאין בהן ממש.....2
- ב. חומר בנדרים מבשבעות חומר בשבועות מבנדרים חומר בנדרים שהנדרים חלים על דבר מצוה כדבר הרשות מה שאין כן בשבועות.....4
- ג. חומר בשבועות שהשבועות חלות על דבר שאין בו ממש כדבר שיש בו ממש מה שאין כן בנדרים.....5
- ד. צדקה לעני מושבע ועומד מהר סיני הוא.....6
- ה. שבועה שלא אישן ג' ימים מלקין אותו וישן לאלתר התם דאמר ג' הכא דלא אמר ג'.....7
- ו. שבועה שזרק פלוני צרור לים ושלא זרק ... חייב.....8
- ז. נשבע לבטל את המצוה ולא ביטל פטור לקיים את המצוה ולא קיים פטור.....8
- ח. לא אכלתי היום ולא הנחתי תפילין היום משביעך אני ואמר אמן חייב.....9
- ט. איזו היא שבועת שוא נשבע לשנות את הידוע לאדם ואמר על עמוד של אבן (שהוא במקום פלוני) שהוא של זהב ואמר עולא והוא שניכר לג' בני אדם.....10
- י. באומר לחבירו שבועה שאני יודע לך עדות ואשתכח דלא ידע ליה דפטור הואיל וליתיה בכלל שאני יודע לך עדות ידעתי ולא ידעתי מחלוקת.....12
- יא. העדתי ולא העדתי מחלוקת.....12
- יב. לאחת מאלה לאחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו שתים ... לחייב על המזיד בשוגג.....12

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

דף כה.

א. אחד דברים של עצמו ואחד דברים של אחרים ואחד דברים שיש בהן ממש ואחד דברים שאין בהן ממש

כבר התבאר לעיל דף ג. ודף יט. ששבועת ביטוי¹ הוא שנאמר בתורה (ויקרא ה פסוק ד) או נפש פי תשבע לבטא בשפתים להרע או להיטיב², ואפילו אין בו לא הרעה ולא הטבה. והיא נחלקת לארבעה חלקים שתיים להבא ושתיים לשעבר.

כיצד לשעבר שנשבע על דבר שעבר שנעשה³ כגון שאכלתי או שזרקתי אבן לים או שדבר פלוני עם פלוני. או שלא נעשה כגון שלא אכלתי⁴ או שלא זרק אבן לים או שלא דבר פלוני עם פלוני.

כיצד להבא על דבר שעתיד להיות שיעשה כגון שאוכל או שאזרוק או שלא יעשה כגון שלא אוכל⁵ או שלא אזרוק אבן לים הרי אלו שתיים לשעבר ושתיים להבא.

¹ רמב"ם שבועות פ"א ה"א וה"ב

² עיין סימן רל"ב סעיף י"ב בבאר הגולה לענין שבועה בכתב שחייב לקיים שבועתו ואם לא קיים דינו מסור לשמים ומ"מ בדיני אדם אין לחיבו ועיין בזה בתשובת הר"א מזרחי סימן ע"ג ובתשובת מבי"ט סימן ט' ובתשובת מים רבים ח"ד סימן ס"ח ובתשובת חות יאיר סימן קצ"ד ובתשובת שב יעקב סימן מ"ט ובתשובת נו"ב חלק יו"ד סי' ס"ו ובחלק חו"מ סי' למ"ד אות י"ד שכתב שדבר זה תלוי במחלוקת ראשונים אי חשיב עי"ז שבועת ביטוי ובתשובת ברית אברהם חלק יו"ד סימן נ"ט וס' ובתשובת שמן רוקח ח"ב סימן כ"ז מה שהאריכו בזה

³ גם בלשון עבר תפס הרב המחבר הלשון דוקא מה שבדיו [לעשות להבא], ולא נקט לשון הר"מ פ"א משבועות ה"ב שכתב גם לשון [שנתן] [שדיבר] איש פלוני וכו', נראה [דעת הרב המחבר] דאינו חייב על לשעבר אלא אם יכול להיות להבא, והר"מ פסק שם ובפ"ה ה"א דגם שנשבע שזרק איש פלוני וכו' חייב, דהיא פלוגתא בשבועות כ"ה ע"א רב ושמואל, ורב סובר אף על גב דליתא בלהבא מ"מ חייב לשעבר, רק צריך מידי דאיתא בלאו והן, והילכתא כרב באיסורי. על כן דברי הרב המחבר צ"ע, דנראה מדבריו וכן מבואר אחר זה דצריך שיחא איתא להבא, ובאמת אנן פסקינן כרב דאין צריך איתא להבא, וצ"ע. ועיין בשבועות שם: מנחת חינוך מצוה רכו אות א

⁴ דהיינו על זמן שאפשר בלא אכילה שאל"כ הרי זה שבועת שוא כמבואר לקמן

⁵ פי' על זמן שאפשר בלא אכילה דאל"כ הוה ליה תיכף שבועת שוא כיון דלא אפשר וכמ"ש סימן רל"ב סעיף ה'. מ"ז שם א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

ואפילו בדבר⁶ שאין בו ממש, כגון שישנתי ולא ישנתי, או שאישן ולא אישן⁷, ואפילו בדבר שאינו יכול לעשותו אלא ע"י אחרים, כגון שנתתי לפלוני או שלא נתתי, או שאתן לפלוני או שלא אתן.

נשבע⁸ אחת מארבע מחלוקות אלו והחליף, כגון שנשבע שלא יאכל ואכל או שיאכל ולא אכל או שאכלתי והוא לא אכל או שלא אכלתי ואכל הרי זו שבועת שקר, ועל זה וכיוצא בו נאמר (שם יט פסוק יב) לא תשבעו בשמי לשקר⁹, ואם נשבע לשקר במזיד לוקה, בשוגג¹⁰ מביא קרבן עולה ויורד שנאמר (שם ה פסוק ד) וְנִעְלַם מִפְּנֵי יְהוָה וְהָיָה יָדְעַת וְאִשָּׁם וְגו'.

⁶ שו"ע יו"ד סי' רלו סעי' א

⁷ ועיין לקמן שדוקא במפרש יום או יומים אבל בג' ימים או בסתם הוי שבועת שוא וכן באוכל ולא אוכל
⁸ שם הלכה ג ועיין בגדול ביהודה יו"ד סי' ס"ז דבשבועה שלוחו של אדם כמותו מדיכול לישבע על תנאי ע"ש ועיין בתשובת שמן רוקח שם שחולק עליו ודעתו דשבועה ע"י שליח לא מהני ועיין בגו"ב תניינא חי"ד סימן קמ"ו בתשובה מבן המחבר שהאריך להוכיח כדעת אביו הגאון ז"ל דשבועה חל ע"י שליח וכתב שגם בפסקי מהרא"י סימן רנ"ד מבואר כן ויישב כל ההשגות שהשיגו עליו ע"ש ועי' בספר בית מאיר לאה"ע סימן ק"כ ס"ד דפשיטא לו דשבועה א"א ע"י שליח דלבטא בשפתים כתיב. וכתב על הגו"ב הנ"ל שנעלם ממנו דברי הרמב"ן במסכת ב"ב דקב"ו. ע"ש עוד מ"ש בזה. ולא ראה דהגאון נ"ב בעצמו בספרו צ"ח למסכת ברכות דכ"א הרגיש בזה וגם בגו"ב תניינא שם ובסי' קמ"ח האריך בזה. גם בתשו' ח"ס סימן ר"כ ורכ"ז האריך מאוד וביאר כמה פרטים וחילוקי דינים בענין שבועה ונדר בכתב והחילוק בין אם כתב בלשון עבר או בלשון הווה או בפועל ממש. ובדין שבועה ע"י שליח והחילוק בזה בין דיני אדם לדיני שמים פתחי תשובה שם ס"ק א

⁹ ומ"מ בלהבא חוץ מה שעובר על לאו זה עובר ג"כ משום בל יחל, ע"ש. וכן הוא דעת (המ"ח) [הריב"ש סי' תמ"ה מובא בבס"פ משנה] ע"ש שכתב הא דלא מנה הר"מ לאו זה ג"כ לפי שאין דרך הר"מ למנות לאוין הרבה על מצוה אחת, ע"ש. ואני כתבתי בגליון על הר"מ שם, דמ"מ קשה למה לא כתב הר"מ דאם עבר על שבועה דלהבא לוקה שתים משום לאו הוה ומשום בל יחל, וכמו שכתב בפ"א מניירות ה"ב דאם עבר הנזיר ונילח או ששתה יין או נטמא לוקה שתים, משום לאו המיוחד בנזיר ומשום בל יחל, ואע"פ דאינו מונה אותו שם במנין המצוות מ"מ לוקה שתים, וא"כ כאן נמי אם כך הוא דעת הר"מ למה לא ילקה שתים, ע"ש וצ"ע. ועיין תוס' שבועות ג' ע"ב ד"ה אבל לענין וכו': מנחת חינוך שם אות ה

¹⁰ ועיין ברמב"ם שם פ"ג ה"ז – יא שביאר א"י וזהו שגגת שבועת בטוי שחייבין עליה קרבן עולה ויורד לשעבר כגון שנשבע שלא אכל והוא יודע שאכל וששבועת שקר זו שנשבע אסורה אבל לא ידע שחייבין עליה קרבן זו היא השגגה שחייבין עליה קרבן עולה ויורד בשבועת בטוי לשעבר: וכיצד היא השגגה שחייבין עליה קרבן להבא כגון שנשבע שלא יאכל פת חטים ושגג ודמה שנשבע שיאכל פת חטים ואכלה שזה נעלמה ממנו השבועה היאך היתה והרי הוא זוכר את החפץ שנשבע עליו זו היא שגגת שבועת בטוי להבא שחייבין עליה קרבן: אבל אם נשבע שלא יאכל פת חטים ואכל פת חטים על דעת שהוא פת שעורים הרי זה אנוס ופטור שהרי לא נעלמה ממנו שבועה ולא נעלם ממנו אלא חפץ שנשבע עליו: נעלמה ממנו שבועה היאך היתה ונעלם ממנו חפץ שנשבע עליו הרי זה פטור מן הקרבן כיצד כגון שנשבע שלא לאכול פת חטים ודמה שנשבע שיאכל פת חטים ואכל פת חטים על דעת שהוא פת שעורים שהרי העלם שבועה וחפץ בידו הרי זה כאנוס ופטור: נשבע על ככר שלא יאכלנו ונצטער עליו ואכלו מפני הצער והוא שוגג שהרי דמה שמותר לו לאכלו מפני הצער הרי זה פטור מן הקרבן לפי שאינו שב מידעתו אלא ידע שאסורה היא ואכלה בטעות:

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

ב. חומר בנדרים מבשבועות חומר בשבועות מבנדרים חומר בנדרים שהנדרים חלים על דבר מצוה כדבר הרשות מה שאינו כן בשבועות

כבר התבאר במסכת נדרים דף יג: שנדרים חלים¹¹ אפילו על דבר מצוה, כלומר שאם נדר נדר שעל ידי כך יבא לבטל מצוה, נדרו קיים ומבטל את המצוה. אבל שבועה אינה חלה על דבר מצוה, שאם נשבע לבטל את המצוה שבועתו בטלה ולוקה עליה וצריך לקיים המצוה. ודבר זה יש בו סוד.

אבל גם בנגלה טעמא דמסתבר יש בו, שהרי¹² עיקר לשון הנדר הוא שאוסר החפץ על עצמו, לפיכך כשנודר ואוסר על עצמו דבר של המצוה, אף על פי שנדרו סבת ביטול המצוה אינו כנודר לבטל את המצוה, שהרי לא קבל על עצמו כלום, אלא אסר את החפץ עליו, ואין מאכילין לאדם דבר האסור לו, שהרי אפשר לקיים המצוה על ידי דבר אחר כיוצא באלו.

אבל שבועה היא אוסר עצמו מלעשות דבר, וכיון שהוא עצמו מחוייב לעשות המצוה משום דמושבע ועומד הוא עליה מהר סיני, לאו כל כמיניה להפקיע עצמו מחיוב המצוה ולקיים שבועתו, דשבועה דהר סיני קדמה וחסמירא.

כיצד, אמר קונם סוכה שאני יושב¹³, לולב שאני נוטל¹⁴, תפילין שאני מניח, אף על פי שאין לו סוכה אחרת או לולב אחר או תפילין אחרים וצריך לבטל המצוה אם יקיים נדרו, אף על פי כן אסור לו לישב בסוכה זו וליטול לולב זה או להניח תפילין אלו עד שיתירו לו את נדרו, דלאו דוקא על אלו הוא מושבע ועומד מהר סיני¹⁵.

¹¹ שו"ע ונו"כ רטו א

¹² לבוש וט"ז שם א

¹³ אבל אם אמר הנאת סוכה עלי מותר לישב בסוכה דמצות לאו ליהנות נתנו וכ"כ הר"ן, ב"ח וכ"כ הט"ז בא"ח סי' תקפ"ו ס"ה גבי שופר ועיין בתשובת מנחם עזריה סי' ל"א. ש"ך שם ב, ואפילו אמר סתם קונם סוכה עלי דלא משמע רק הנאה. יד אברהם שם

¹⁴ ולא הוי דבר שאין בו ממש כיון דמזכיר שם החפץ הנאסר, ש"ך שם ג

¹⁵ עיין מהרי"ט חלק א' [סוף] סימן נ"ד עלה לא סוף ע"ג וריש ע"ד באומר קונם רגלי לילך לסוכה, קונם פי קורא את שמע, דגם כן חייל. ועיין שבועות דף כ' ע"ב תוספות ד"ה דכי לא נדר, אי דוקא לבטל או אף לקיים כמו קונם אכילת יום הכפורים עלי. ואף לצד ב' דחייל, מכל מקום אם התפס בו דבר אחר לא מקרי מתפס בדבר הנדר. גליון מהרש"א שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

אבל השבועה¹⁶ אינה חלה על דבר מצוה, בין שהוציאה בלשון שבועה שאמר שבועה שלא אשב בסוכה, בין שהוציאה בלשון נדר¹⁷ שאמר ישיבת סוכה עלי בשבועה, שכיון שהשבועה חלה על גוף האדם האיך ישבע שהוא לא ישב בסוכה והרי הוא מושבע ועומד עליה¹⁸ מהר סיני שחייב לישב בה, לפיכך לוקה על שבועתו משום שבועת שוא ויושב בה. מיהו גם בשבועה דוקא כשנשבע על המצוה לחוד, אבל אם נשבע עליה בכולל חלה גם השבועה על דבר מצוה¹⁹.

כיצד אם נשבע שלא לישב בסוכה ושלא ליטול את הלולב או לכרוך תפילין שהוא איסור שחל על גופו, הרי זה שבועת שוא ובטלה מחמת שבועת הר סיני, ולוקה על שבועת שוא, וצריך לקיים המצוה.

ג. חומר בשבועות שהשבועות חלות על דבר שאין בו ממש נדבר שיש בו ממש מה שאין כן בנדרים

עוד התבאר שם ששבועה²⁰ חלה אפילו על דבר שאין בו ממש, כיצד, כגון שנשבע שלא יישן או שלא ידבר, השבועה חלה אפילו מן התורה, והטעם בזה²¹ שהשבועה חלה על גוף האדם שנשבע שאוסר על גופו לעשות דבר זה או שלא לעשות והגוף יש בו ממש, מה שאין כן בנדר שאוסר החפץ עליו, לכך צריך אותו דבר הנאסר להיות דבר שיש בו ממש לחול עליו.

אולם בנדרים כדי שיחול²² נדר צריך להיות אותו דבר הנאסר דבר שיש בו ממש שיחול עליו הנדר, אבל אם אין בו ממש אין כאן דבר שיחול עליו הנדר ואין הנדר כלום.

¹⁶ שו"ע ונו"כ רל"ט ד

¹⁷ כתב רש"ל מכאן משמע דמהני לשון שבועה כשאומרו בלשון נדר והוה מהני אי הוה חל על דבר מצוה עכ"ל ורצונו לומר אף על גב דבסוף סימן ר"ו איכא פלוגתא בזה והטור בשם הרא"ש כתב שם דלא מהני נדר בלשון שבועה שאומר אני נודר שלא אוכל מכל מקום כאן בשבועה בלשון נדר מהני. ט"ז שם ה

¹⁸ והב"ח כתב דיש להחמיר לענין מעשה באומר ישיבת סוכה עלי. ש"ך שם יח

¹⁹ כמו שנתבאר לעיל סימן רל"ו וסימן רל"ח.

²⁰ שו"ע ונו"כ שם ג

²¹ לבוש וש"ך שם טו

²² שו"ע ונו"כ ריג א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

כיצד, האומר קונם שאיני מדבר עמך, שאיני עושה לך, שאיני מהלך לך, שאיני ישן עמך²³, אינו נדר, ואפילו אם אמר קונם שאני²⁴ מדבר עמך, שאני עושה לך, שאני מהלך לך, שאני ישן עמך, אינו נדר. שלא אסר אלא הדיבור או העשייה או ההילוך או השינה, ואלו הם דברים שאין בהם ממש. וכל שכן אם אמר בפירוש דבורי או עשייתי או הליכתי אסורים עליך, או שאמר שינה אסורה עלי, שאינו נדר. אולם כל יחל דברו דרבנן איכא כאן, וצריך שאלה מדרבנן.

לפיכך האוסר עליו שמיעת תפלת שמעון, אף על פי שלא נדר אלא משמיעת קולו שהוא דבר שאין בו ממש, צריך שאלה מדרבנן²⁵.

אבל אם אמר קונם פי מלדבר עמך, קונם ידי עושות לך, קונם רגלי מהלכות לך, קונם עיני בשינה²⁶, הרי זה נדר גמור מן התורה, שהרי פיו וידי ורגליו ועיניו יש בהם ממש, ועליהם חל איסור הנדר.

וכל שכן אם יאמר יאסר פי עליך לדבורי וידי לעשייתי ורגלי להילוכי, שחל עליהם הנדר. ויש אומרים שהוא הדין אם אמר דיבור פי עליך, או נטילת אבן עלי, דהוי נדר, הואיל והזכיר הפה והאבן בנדרו, שהם דברים שיש בהם ממש חל הנדר²⁷.

ד. צדקה לעני מושבע ועומד מהר סיני הוא

²³ טו"א ע"ג שבס"י ר"ו מודרני ממך שאיני אוכל לך כו' חל הנדר, לא דמי לכאן דכאן אין ממש לא בדיבור ולא בשינה אבל התם מ"מ המאכל עצמו יש בו ממש והוא קונם המאכל עצמו בענין זה שאיני אוכל לך עכ"ל התוספות ריש נדרים ולא קשה נמי מ"ש כאן שאני עושה לך אף על פי דיש כאן מעשה שהוא ממש דבשעה שנודר אין כאן ממשות לפנינו שיחול הנדר משא"כ במאכל שישנו בשעה שנודר ועליו חל הנדר. מ"ז שם א

²⁴ משום דבנדרים מיתסר הפצא אנפשיה תני בלשון שאני כו' והביאו הכ"מ פ"ג נדרים ואסיק וכן יש להגיה בכל הני שאני בלא יו"ד ע"כ. ש"ך שם א, ועיין יד אברהם ולדידי אין צורך להגיה, דהר"ן אויל לטעמיה דסבירא ליה דנדר שהוציאו בלשון שבועה לא מהני כנראה מדבריו ריש נדרים [ב, ב ד"ה אידי], אבל הרמב"ם דסבירא ליה דנדר שהוציאו בלשון שבועה מהני, וכדעת הרמב"ן [שם ה, ב] שהביא הר"ן [שם] והביאו הב"י בסימן ר"ו [ריש עמוד שיח] וכן כתב הט"ז בסימן רל"ז ס"ק ז' לדעת הרמב"ם [שבועות ה, ד], א"כ אתי שפיר לישנא דשאיני גבי נדרים נמי. וכן העתיק השו"ע לקמן סימן רי"ח [סעיף א], אלמא דנדר שאמר בלשון שבועה שאסר נפשו על החפץ מהני.

²⁵ דוקא באוסר על עצמו אבל לא כשאוסר דבר שאין בו ממש על חבירו וגם הא דיבור וההליכה עדיין אינו בעולם וא"י לאסור דבר שלב"ל על חבירו רשב"א בחי' ע"ש והכי דייק לישנא דהרמב"ם (פ"ג מהל' נדרים חי"ב) הנודר מן הדברים וכו' הואיל ואסר על עצמו בהם עכ"ל. חי' רע"א שם

²⁶ היינו כשפירש יום או יומים אבל נדר סתם בשינה הוי כנודר שלא יישן לעולם והוי נדר שוא וכן נדר שלא יישן ג' ימים הוי נדר שוא כשם סי' רל"ז סעיף ד'. ש"ך שם ה

²⁷ ש"ך ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וטב"ל 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

כבר התבאר שהשבועה²⁸ אינה חלה על דבר מצוה, בין שהוציאה בלשון שבועה, בין שהוציאה בלשון נדר ולפיכך נשבע²⁹ שיתן צדקה לעני או שיעיד לו אם ידע לו עדות ולא עשה ולא נתן ולא העיד הרי זה פטור משום שבועת ביטוי, שאין שבועת ביטוי חלה אלא על דברי הרשות שאם רצה עושה ואם לא רצה אינו עושה שנאמר לְהִרְעֵ אוֹ לְהִיטִיב.

ה. שבועה שלא אישן ג' ימים מלקין אותו וישן לאלתר התם דאמר ג' הכא דלא אמר ג'

כבר התבאר במסכת נדרים דף טו. שאסור להשבע שבועת שוא שנאמר (שמות כ פסוק ז) לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לְשָׁוָא וכוונת שבועת שוא היא שנשבע לבטלה, וכל הנשבע שבועת שוא מארבע שבועות שנכללו בה עובר בלא תעשה, ואם היה מזיד לוקה³⁰. ואף על פי שאין שם מעשה, לרוב חומר הענין חייבתו התורה מלקות³¹, ואם היה שונג פטור מכלום³².

לפיכך נשבע על דבר שאין כח בידו לעשותו³³, כיצד כגון שנשבע שלא יישן סתם, שהרי הוא כנשבע שלא יישן לעולם³⁴, או אפילו פירש שלא יישן שלשה ימים לילה ויום רצופים, או נשבע סתם שלא יטעום כלום, או אפילו

²⁸ שו"ע ונו"כ רל"ט ד

²⁹ רמב"ם הלכות שבועות פרק ה הלכה טז

³⁰ והנה העובר על לאו זה צריך התראה, וכן הוא להדיא בר"מ שם [פ"ה ה"ב], ואע"פ שהוא דיבור בלא מעשה צריך התראה, דלא כנראה מדברי הכסף משנה פ"ב מעכו"ם ה"ט גבי מגדף דבדיבור אין צריך התראה, ובר"מ פ"ב מעדות ה"ד וראב"ד שם. (מנחת חינוך שם אות ו).

³¹ והנה בלאו זה אם חזר תוך כדי דיבור אינו חייב, עיין ר"מ פ"ב משבועות ה"ז. אע"פ שמלשון הר"מ נראה, דדוקא בשבועה להבא שייך תוך כדי דיבור, אבל בשבועה דלשעבר שעבר העבירה לא אמרינן תוך כדי דיבור כדיבור, מ"מ מלשון הש"ס נדרים פ"ז ע"א דאמרי בר ממגדף ועובד עבודה זרה וכו', נראה דבלשעבר ג"כ תוך כדי דיבור כיון מהמנויים, דאלו המנויים ג"כ כבר עברו ומ"מ היה מהני תוך כדי דיבור אי לא משום חומרא דהני, הא בכל מקום מהני, ועיין קצות החושן סי' כ"ח סק"ח. (מנחת חינוך שם אות ט).

³² שם ה"ז חינוך מצוה ל

³³ שם ה"ז וה"כ ושו"ע רלו סעי' ד

³⁴ רמ"א וערך לחם שם, הילכך גרסינן על מתניתין (רשאני) [דשאישן] [שם כה, א], התם דאמר שלשה הכא דלא אמר שלשה אלא אמר יום או יומים ולא גרסינן דאמר סתמא, דאם כן היה נאסר לעולם, עכ"ל הרא"ש. בית הלל שם ועיי"ש שחילק בין לשון שבועה ללשון מתנה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

פירש שלא יטעום כלום שבעה ימים רצופים שהרי זה כנשבע להמית עצמו³⁵ וכן כל כיוצא בזה. או שנשבע שלא יאכל מכל פירות שבעולם³⁶, הרי זו שבועת שוא ומלקין אותו³⁷.

אבל אם נשבע בסתמא³⁸ ואמר שבדעתו היה להיום או לזמן, נאמן, ואינו שבועת שוא אלא שבועת ביטוי.

ו. שבועה שזרק פלוני צרור לים ושלא זרק ... חייב

כבר התבאר שאפילו³⁹ דבר שאין בו לא הרעה ולא הטבה כלל, כגון שלא אזרוק צרור לים וזרק או יזרוק ולא זרק או זרקתי ולא זרק או לא זרקתי וזרק, ואפילו נשבע על אחרים כגון שיזרוק פלוני צרור לים או שלא יזרוק, כל אלו רבתה התורה בפסוק (ויקרא ה פסוק ד) לְכֹל אֲשֶׁר יִבְטֹא הָאָדָם בְּשִׁבְעָה וְגו' דשבועות ביטוי הן, ואם שיקר בשבועתו חייב קרבן אשם האמור בו.

דף כה:

ז. נשבע לבטל את המצוה ולא ביטל פטור לקיים את המצוה ולא קיים פטור

³⁵ ועיין במ"ז ס"ק ט שכתב שהוי כנשבע לבטל את המצוה ובבאר הגולה שם "וכתב הר"ן משום דהוה ליה נשבע על דברי תורה שנשבע להמית את עצמו הילכך הוי שבועת שוא וב"י כ' ביון דא"א לקיימו הוה שבועת שוא ולא חלה". ועיין בגליון מהרש"א

³⁶ דכיון שאמר "כל" כולל דנים ופשתן וכיו"ב דברים הנולדים וגדלים זה מזה ודברים הנקראים פרי מפרי וגידולי קרקע. (באר היטב שם סי' רלב ס"ק ז ועיין ל"ת סא).

³⁷ נשבע שהשמש גדולה מן הארץ אינו לוקה משום שבועת שוא, שאף על פי שהדבר כן, אינו גלוי לכל העולם כי אם לחכמים לבד. וכן כל כיוצא בזה. וכן אם נשבע שהיא קמנה מן הארץ פטור, מפני שנשבע לפי דעתו. ערך לחם שם

³⁸ וא"ת א"כ נשייליה מה היה בדעתו י"ל כגון שאמר שבדעתו היה כל מה שיהיה משמעות לשוני אי נמי כגון ששכח מה היה בדעתו. ש"ך שם א

³⁹ שו"ע ונו"ב קל"א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

כל הנשבע⁴⁰ לבטל את המצוה ולא ביטל, פטור משבועת ביטוי ולוקה משום שבועת שוא ועושה המצוה שנשבע לבטלה. שבדברים שיש בהן מונע מן התורה אין שבועת ביטוי נוהגת בהן⁴¹.

כיצד, כגון שנשבע שלא יעשה סוכה ושלא ילבש תפילין ושלא יתן צדקה, וכן הנשבע לחבירו שלא אעיד לך עדות זו שאני יודעה או שלא אעיד לך אם אדע לך עדות, אינו לוקה משום שבועת ביטוי אלא הרי זה לוקה משום שבועת שוא מפני שהוא מצווה להעיד. וכן האומר לחבירו שבועה שלא אדע לך עדות, הרי זו שבועת שוא ואינו לוקה משום שבועת ביטוי שאין בידו שלא ידע לו עדות וכן כל כיוצא בזה⁴².

הנשבע לבטל המצוה ובשעת השבועה לא היה מוטל עליו המצוה ויתכן שלא יבוא עליו חיוב המצוה לעולם, ו"א⁴³ שאינו נקרא לבטל המצוה. וי"א⁴⁴, שגם בכה"ג נקרא נשבע לבטל המצוה.

נשבע⁴⁵ לקיים את המצוה ולא קיים, פטור משום שבועת ביטוי. כיצד, כגון שנשבע שיעשה לולב או סוכה או שיתן צדקה לעני או שיעיד לו, אם ידע לו עדות ולא עשה ולא נתן ולא העיד, הרי זה פטור משום שבועת ביטוי, שאין שבועת ביטוי חלה אלא על דברי הרשות שאם רצה עושה ואם לא רצה אינו עושה שנאמר להרע או להיטיב. לפיכך כל הנשבע להרע לאחרים פטור משבועת ביטוי כגון שנשבע שיכה את פלוני או יקללנו או יגזול ממונו או ימסרנו ביד אנס מפני שהוא מצווה שלא לעשות, אבל מ"מ לוקה משום שבועת שוא.

ח. לא אכלתי היום ולא הנחתי תפילין היום משביעך אני

ואמר אמן חייב

⁴⁰ רמב"ם שם פ"ה הי"ד, שו"ע שם סעי' ב

⁴¹ חינוך מצוה רכז

⁴² שם הט"ו

⁴³ ר"י הלוי סי' יא מובא בבאר היטב שם ס"ק י

⁴⁴ באר היטב שם בשם הרש"ך ח"ב סי' פב והראנ"ח

⁴⁵ רמב"ם שם הט"ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

נשבע⁴⁶ שהניח תפילין היום או לא הניח, שנתעמף בציצית או לא נתעמף
הרי זה שבועת ביטוי לשעבר, שזה מגיד דבר שנעשה ולא נשבע על המצוה
לא לקיימה ולא לבטלה.

ט. איזו היא שבועת שוא נשבע לשנות את הידוע לאדם ואמר על עמוד של אבן (שהוא במקום פלוני) שהוא של זהב ואמר עולא והוא שניכר לג' בני אדם

כבר התבאר לעיל דף כ. שבכלל שבועת שוא⁴⁷ שנשבע על דבר הידוע
שאינו כן, כיצד כגון שנשבע על האיש שהוא אשה, ועל האשה שהוא איש,
ולאו שאומר בפ"י זה האיש אני נשבע שהוא אשה אלא אפי' אומר סתם אני
נשבע שזה אשה ובאמת הוא איש, ועל עמוד של שיש שהוא של זהב, וכן
כל כיוצא בזה.

ואינו חייב⁴⁸ אלא אם כן נשבע על דבר שגלוי וידוע לשלושה בני אדם משאר
העם כגון איש שהוא איש ואבן שהוא אבן⁴⁹.

שלישית⁵⁰ שנשבע לבטל את המצוה, כיצד כגון שנשבע שלא יתעמף
בציצית, שלא ילבש תפילין, ושלא ישב בסוכה בחג הסוכות, ולא יאכל
מצה בלילי הפסח, או שיתענה בשבתות ובימים טובים וכן כל כיוצא בזה.

⁴⁶ רמב"ם שם הלכה יט

⁴⁷ רמב"ם פ"א ה"ד, שו"ע יו"ד סי' רלו סעי' ד ושו"ך ס"ק י

⁴⁸ שם הלכה כב

⁴⁹ והנה אם אינו ידוע לשלושה בני אדם ונשבע לשנות, אינו חייב משום שוא, אבל חייב משום לאו דשבועת
שקר, ועיין לחם משנה שם פ"א ה"ד ופ"ה הכ"ב. ונראה לומר, דגם בנשבע לשנות את הידוע לשלושה בני
אדם כגון על אבן שהיא זהב, דלוקה שתיים, משום שבועת שוא וגם משום שבועת שקר, דבאינו ידוע אינו חייב
משום שוא, דלא הוי דבר בטל דבין אמת ובין שקר הוא מצדיק דבריו, רק חייב על שקר אם נשבע לשנות,
דהוי שקר, אבל בידוע לשלושה בני אדם, נהי דאם נשבע על אמת כגון על אבן שהיא אבן חייב רק משום
שוא, דהוא דבר בטל דאינו צריך להצדיק עצמו בשבועה וכלשון הר"מ פ"א ה"ה, אבל לא משום שקר כיון
דאינו שקר, אבל בנשבע לשנות אף בידוע דהוי שוא, מ"מ הוי שקר ג"כ וחייב שתיים. (מנחת חינוך מצוה ל
אות ב).

⁵⁰ שם הלכה ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

רביעית שנשבע⁵¹ על דבר שאין בו לעשות, כיצד כגון שנשבע שלא יישן שלשה ימים לילה ויום רצופים, או שלא יטעום כלום שבעה ימים רצופים⁵² וכן כל כיוצא בזה. או שנשבע שלא יאכל מכל פירות שבעולם⁵³, הוי שבועת שוא ומלקין אותו, ואין אומרים יעור זה עד שיצטער ויצום עד שיצטער ולא יהיה בו כח לסבול ואח"כ יאכל או יישן, אלא מלקין אותו מיד משום שבועת שוא ויישן ויאכל בכל עת שירצה. נשבע סתם שלא ישן ושלא יאכל, הוי כאילו נשבע שלא יעשה לעולם, והוי שבועת שוא.

כל הנשבע⁵⁴ שבועת שוא מארבע שבועות אלו עובר בלא תעשה, שנאמר (שמות כ פסוק ז) לא תשא את שם ה' אלהיך לשווא, ואם היה מזיד לוקה⁵⁵ ואף על פי שאין שם מעשה, לרוב חומר הענין חייבתו התורה מלקות⁵⁶, ואם היה שונג פטור מכלום.

⁵¹ שם ה"ז וה"כ וש"ע סעי' ד

⁵² ועיין בט"ז ס"ק ט שכתב הטעם משום שהוא כנשבע להמית את עצמו והוי ליה כנשבע לבטל המצוה. ולבאור צ"ל שכוונתו, שהרי במציאות יכול האדם שלא לאכול רק שאם לא יאכל ימות וא"כ לא הוי שבועת שוא, להכי כתב שהוא לבטל המצוה, משא"כ שלא יישן אין שייך במציאות שלא יישן ג' ימים. אמנם קצת צ"ע, שהרי הרמב"ם הכניס דין שלא יאכל בחלוקה הרביעית שנשבע על דבר שאין בו כח בידו לעשות והו"ל להכניסו בחלוקה השלישית. ועיין בכסף משנה שם וז"ל: וכתב הר"ן בפ"ג דשבועות דטעמא דישן לאלתר מפני שהוא דבר שאי אפשר דבעל כרחו יישן תוך שלשה ימים הילכך לא חיילא שבועה עליה כלל, ובנשבע שלא יאכל שבעת ימים תמה על רבינו שדימה אותה לשלא יישן שלשה ימים, שהנשבע שלא יאכל שבעה ימים שאני שזה יכול לעמוד על שבועתו עד שיהיה קרוב שיסתכן ואח"כ יאכל שיעור שיהא יכול לעמוד עליו. וכתב הוא ז"ל דטעמא דמילתא, משום דהוה ליה נשבע על דברי תורה שנשבע להמית את עצמו הילכך הוה ליה שבועת שוא. ולי נראה שדעת רבינו שאע"פ שהוא יכול להעמיד עצמו מלאכול עד קרוב שיסתכן מכל מקום כשאוכל אז, הרי עבר על שבועתו ונמצא שנשבע על דבר שא"א לו לקיימו והוה ליה שבועת שוא ולא חלה עליו. וזה הטעם ג"כ כשלא יישן שלשה ימים דכיון שנשבע על דבר שא"א לו לקיימו הוה ליה שבועת שוא ולא חלה עליו הילכך מלקין מיד ויישן מיד אם ירצה, דאלתר דאמר ר' יוחנן קאי בין למלקין אותו בין לישן. ומיהו בירושלמי פרק שני בדברי הר"ן דגרסין התם שבועה שלא אישן ג' ימים מלקין אותו וישן מיד, שבועה שלא אוכל שלושה ימים ממתינים אותו עד שיאכל ומלקין אותו.

⁵³ דכיון שאמר "כל" כולל דגים ופשתן וכיו"ב דברים הנולדים וגדלים זה מזה ודברים הנקראים פרי מפרי וגידולי קרקע. (באר היטב שם סי' רלב ס"ק ז ועיין ל"ת סא).

⁵⁴ שם ה"ז חינוך מצוה ל

⁵⁵ והנה העובר על לאו זה צריך התראה, וכן הוא להדיא בר"מ שם [פ"ה ה"ב], ואע"פ שהוא דיבור בלא מעשה צריך התראה, דלא כנראה מדברי הכסף משנה פ"ב מעכו"ם ה"ט גבי מנדר דדיבור אין צריך התראה, ובר"מ פ"כ מעדות ה"ד וראב"ד שם. (מנחת חינוך שם אות ו).

⁵⁶ והנה בלאו זה אם חזר תוך כדי דיבור אינו חייב, עיין ר"מ פ"ב משבועות ה"ז. אע"פ שמלשון הר"מ נראה, דדוקא בשבועה להבא שייך תוך כדי דיבור, אבל בשבועה דלשעבר שעבר העבירה לא אמרינן תוך כדי דיבור כדיבור, מ"מ מלשון הש"ס נדרים פ"ז ע"א דאמרי בר ממנדר עובד עבודה זרה וכו', נראה דבלשעבר

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

י. באומר לחבירו שבועה שאני יודע לך עדות ואשתכח דלא ידע ליה דפטור הואיל וליתיה בכלל שאיני יודע לך עדות ידעתי ולא ידעתי מחלוקת

הנשבע לחבירו⁵⁷ שהוא יודע לו עדות ונמצא שאינו יודע לו עדות הרי זה פטור, ואין כאן לא שבועת העדות ולא שבועת ביטוי, מפני ששבועת ביטוי אינה אלא בדבר שיש בו לאו והן, ואם יאמר שבועה שאני יודע לך עדות אין זה שבועת ביטוי אלא שבועת העדות, הואיל ולא זה שיש בה אינה שבועת ביטוי, כך הן שבה, שהוא הנשבע שיודע לו עדות אינו שבועת ביטוי.

יא. העדתי ולא העדתי מחלוקת

דבר ברור הוא שהנשבע לחבירו שהעיד לו והוא לא העיד, או שלא העיד לו והוא העיד הרי זה חייב משום שבועת ביטוי ואין כאן שבועת עדות כלל, שאין שבועת העדות אלא להבא שתבואו ותעידוני הילכך יש כאן ביטוי ואיתא בהן ולא⁵⁸.

יב. לאחת מאלה לאחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו שתיים ... לחייב על המזיד כשוגג

התובע עדיו להעיד לו עדות שיתחייב הנתבע בעדותן לבדה ליתן לתובע זה ממון המטלטל, וכפרו בעדותן ונשבעו, בין שנשבעו בבית דין בין שנשבעו חוץ לבית דין הרי אלו חייבין משום שבועת העדות, שהרי הפסידוהו ממון בכפירתם, וכן אם השביעם התובע וכפרו בו אף על פי שלא נשבעו הן ולא ענו אמן אחר שבועתו כיון שכפרו הרי אלו חייבין, והוא שישביעם בבית דין.

⁵⁷ ג"כ תוך כדי דיבור חוץ מהמנויים, דאלו המנויים ג"כ כבר עברו ומ"מ היה מהני תוך כדי דיבור אי לאו משום חומרא דהני, הא בכל מקום מהני, ועיין קצות החושן סי' כ"ח סק"ח. (מנחת חינוך שם אות ט).

⁵⁸ רמב"ם הלכות שבועות פרק ט הלכה יח

רדב"ז שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

אין העדים חייבין בשבועת העדות אלא ע"פ עשרה דברים ואלו הן: שיתבעם התובע, ושתהיה עדות ממון, ושיהיה ממון המטלטל, ושיתחייב הנתבע לשלם בעדותן לבד אם העידו, ושיכפרו אחר שתבען התובע, ושיכפרו בבית דין, ושתהיה שם שבועה בשם או בכינוי, ושתקדם ידיעת העדות לשבועה, ושייחד עדיו בעת השבועה או בעת התביעה, ושתהיה השבועה בלשון שהן מכירין אותה.

כל מקום שאמרנו פטור⁵⁹, פטור משבועת העדות אבל חייב בשבועת ביטוי והוא שנשבע או שענה אמן אם השביעו אחר שהרי נשבע על שקר, אבל המחוייב בשבועת העדות אף על פי שהוא נשבע על שקר ואף על פי שהוא מזיד אינו חייב משום שבועת ביטוי אלא משום שבועת העדות בלבד, שהרי הכתוב הוציא שבועת העדות מכלל שבועת ביטוי לחייב המזיד בה כשונג בקרבן אבל לא במלקות⁶⁰ שנאמר (ויקרא ה פסוק ד) לְאַחַת מֵאֵלֶּה, במין

⁵⁹ רמב"ם הלכות שבועות פרק ט הלכה יד

⁶⁰ קשה לשון רבינו ז"ל דמשמע דלאחת מאלה אתי לומר דלא יתחייב מלקות במזיד ולא משמע הכי בגמ' בפרק שבועת שתיים (דף כ"ה ב) אלא דאפקה רחמנא לשבועת העדות ליחייב קרבן על המזיד כשונג וקרא דלאחת מאלה אתי למעוטי דלא נתי שתי קרבנות אחד משום ביטוי ואחד משום עדות כשהוא בשונג דכשהוא במזיד לא אתי קרא ודאי דאין קרבן למזיד לשבועת ביטוי לומר דליתי קרא למעוטי ליה בשבועת העדות ואי למעוטי דלא ניעביד ליה תרתי קרבן ומלקות לא משמע התם בגמרא דאיצטריך קרא להכי דקרא דלאחת מאלה לא אתא אלא למעוטי שיביא קרבן אחד ולא ב' קרבנות דבקרבנות איירי קרא והכי משמע התם בגמרא דאמר לאו היינו דאמרי לאחת אחת וכו' ואי במזיד מי איכא תרת. ועוד קשה לרבינו ז"ל למה שביק מעמא דרבא דאמר שם משום דהוי דבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר חדש ואין לך בו אלא חידושו וקרא דלאחת מאלה לא צריך להכי ויותר היה לו לפסוק כמעמו של רבא דהלכתא כוותיה לגבי דאביי ולא כמעמא דאביי. וצ"ע בהרי"ף והר"ן ז"ל בשבועת העדות דכתב הרב בכ"מ דמפרש השמועה כדעת רבינו ז"ל. לח"מ שם. וגם אם נדחוק ולומר דמאי דאייתי רבינו קרא דלאחת מאלה לא קאי על המלקות שהזכיר אלא ארישא קאי לפטור המזיד דאף דבשבועת בטוי חייב מלקות כמ"ש רבינו בפ"א הל' ג' הכא בשבועת העדות אינו חייב אלא קרבן ולהכי הוא דאתא קרא ואכתי בכל גווני תמיהא לי מילתא מסוגיא ערוכה בפרק שבועת הפקדון דף ל"ז רב אחא בר הונא ורב שמואל בריה דרבה בר בר חנה ורב יצחק בריה דרב יהודה תנו שבועות בי רבה פנע בהו רב כהנא אמר להו הזיד בשבועת הפקדון והתרו בו מהו כיון דחידוש הוא דבכל התורה לא אשכחן מזיד דמייתי קרבן והכא מייתי חייב ל"ש אתרו ביה ל"ש לא אתרו ביה או דילמא ה"מ היכא דלא אתרו ביה אבל היכא דאתרו ביה מלקא לקי קרבן לא מייתי א"ד הא והא עבדינן ע"כ ובעיא זו כדמותה בצלמה שייכא נמי גבי שבועת העדות דהא בכל התורה לא אשכחן דמייתי קרבן על המזיד והכא מייתי וכיון שכן למה אבעיא ליה לרב כהנא בשבועת הפקדון דוקא ורש"י ז"ל נרגש מזה וכתב שם דגבי שבועת העדות ליכא למבעי הך בעיא משום דאין התראת ודאי בשבועת העדות דמי יודע שהם יודעים לו עדות ויכול להתרות בו ע"כ. וגם התוספות ז"ל הסכימו לזה מטעם אחר דהיינו משום דאי אפשר לידע מעולם אם הם מזידיים שיכולים לומר שכחנו ע"כ הרי מבואר דאין מציאות מלקות בשבועת העדות ואיך כתב רבינו אבל לא במלקות ואולי דכוונת רבינו על החידוש דמצינו חידוש זה בשבועת העדות שחייב קרבן על המזיד כשונג אבל לא במלקות כלומר שלא מצינו בו חידוש זה ולא קאי לשבועת העדות דוקא אלא לכל התורה כולה עוד אפשר

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

אחד ממיני שבועות אתה מחייב הנשבע ואי אתה מחייבו בשני מינין עד
שיהיה חייב בדין שבועת העדות ובדין שבועת ביטוי.

דסירכא דלישנא דמתניתין נקט דקתני התם חמורה הימנה פי' משבועת העדות שבועת הפקדון שחייבין על
זדונה מכות וכו' הרי דאף דאין שייך בה מלקות קרי לה חמורה כלפי הדבר מצד עצמו ודו"ק ומ"ש בס"ר לאחת
מהנה ט"ס הוא וצ"ל לאחת מאלה:

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

